

9. Нагайчук В.В. Управління грошовими потоками підприємства / В.В. Нагайчук // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. – 2014. – Вип. 1 (52). – С. 245-249. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://Vsed_2014_1_39.pdf

10. Орлова В.В. Механізм управління грошовими потоками готельного комплексу / В.В. Орлова, С.П. Оришко // Карпатський край : зб. наук. праць. – 2013. – № 1(3). – С. 167-176.

11. Чумак В.Д. Управління грошовими потоками при попередженні банкрутства сільсько-господарських підприємств / В.Д. Чумак, К.М. Чумак. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/6.2/327.pdf>

Соханич Ф.Ф. Повышение эффективности процесса управления финансовыми потоками предприятия

Раскрыты процессы управления финансовыми потоками предприятия. Обоснованы пути повышения их эффективности. Очерчена зависимость расходной и доходной частей баланса предприятия и эффективности использования ресурсов от оптимизации бюджетирования. Установлены негативные тенденции дефицитного и избыточного денежных потоков предприятия. Приведены факторы влияния на управление финансовыми потоками предприятия. Систематизированы принципы эффективного управления денежными потоками. Проработана взаимосвязь инструментов управления финансовыми ресурсами на их рациональное использование. Предложены направления эффективного управления денежными потоками предприятия.

Ключевые слова: финансовые потоки, управление, эффективность финансовых потоков, финансовая политика, оптимизация, бюджетирование.

Sokhanych F.F. The Increase of Management Efficiency of the Enterprise Financial Streams

The processes of management of company's financial flows are researched. The ways of improving their efficiency are determined. The dependence of expense and a profitable part of balance and efficiency of the use of resources sheet on optimization of budget control is outlined. Some negative trends in deficit and surplus the company's cash flow are revealed. The factors of influence on the management of enterprise financial streams are outlined. The principles of effective cash flow management are systematized. Relationship of management tools and financial resources for their sustainable use is characterized. The directions of the effective management of cash flows of the company flow are proposed.

Keywords: financial flows, management, efficiency of financial flows, financial policy, optimization, budgeting.

УДК 336.71:338.27

Доц. О.С. Іршак, канд. екон. наук –
Львівський НУ ім. Івана Франка

МІСЦЕ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Запропоновано визначення поняття "система управління банківською діяльністю" та "механізм управління банківською діяльністю". Наведено основні елементи системи управління банківською діяльністю, досліджено сучасний стан функціонування макроекономічного прогнозування, визначено місце і роль макроекономічного прогнозування в системі управління банківською діяльністю. Доведено, що макроекономічне прогнозування банків повинне мати системний і стратегічний характер, а також є найголовнішим інструментом, який допомагає ухвалювати ефективні управлінські рішення. Виділено чинники, які впливають на прогнозування розвитку банківської діяльності.

Ключові слова: прогноз, макроекономічне прогнозування, банківська діяльність, система управління банківською діяльністю, функції управління банківської діяльності, планування, стимулювання, організація, контроль.

Вступ. Розвиток макроекономічного прогнозування банківської діяльності відіграє важливу роль у системі управління банківською діяльністю. Проблеми розвитку управління банківською діяльністю упродовж останнього десятиліття привертають все більше уваги провідних вітчизняних і зарубіжних учених-економістів. Макроекономічне прогнозування банківської діяльності є найголовнішою функцією, яка допомагає приймати ефективні управлінські рішення. З огляду на це, обрана тема є надзвичайно актуальною та важливим питанням сьогодення.

У сучасних наукових дослідженнях чимало уваги приділено проблемам управління банківською діяльністю, зокрема і його основним функціям. Серед вітчизняних науковців особливої уваги заслуговують роботи О.А. Кириченка, О.С. Любуна, В.І. Міщенко, Н.П. Погореленко, С.К. Реверчука, В.Ф. Савченка та ін. Наукові дослідження стосовно управління банківською діяльністю є досить значними, проте не приділено достатньої уваги такій функції як макроекономічне прогнозування, що і зумовило вибір теми роботи.

Постановка завдання. Метою роботи є дослідження функціонування макроекономічного прогнозування в системі управління банківською діяльністю. Для досягнення цієї мети виділено низку завдань, а саме:

- з'ясувати сутність поняття "система управління банківською діяльністю" та "механізм управління банківською діяльністю";
- дослідити сучасний стан і визначити недоліки функціонування макроекономічного прогнозування;
- визначити місце і роль макроекономічного прогнозування в системі управління банківською діяльністю.

Результати дослідження. Актуальність прогнозів для управління економікою обґрунтував відомий російський економіст М. Кондратьєв 90 років тому, аналізуючи методологію розроблення планів у СРСР. Він пов'язав якість планування з передбаченням ходу перебігу соціально-економічного явища та оцінкою ефекту від управлінського рішення, вперше звернув увагу на складність проблеми якості прогнозів [4, с. 86]. Саме він у 1922-1928 рр. вперше на статистичному матеріалі обґрунтував явище довгих хвиль в економіці, які демонструють зміни у структурі світової економіки, спричинені технологічними революціями та інституціональними інноваціями. Виродження нинішньої економічної парадигми і криза у світовому капіталістичному господарстві як ніколи загострюють інтерес до прогнозних досліджень довгострокового порядку. Сьогодні різна інтерпретація періодики чергування "спадів" і "підйомів" М. Кондратьєва – це методологічна основа сучасної прогностики, історично випробувана об'єктивною дійсністю. Після 1991 р. проблематика "планування-прогнозування" перемістилася переважно в сферу макроекономічного регулювання.

Світова фінансова криза та погіршення макроекономічних показників України впродовж 2013-2014 рр. вимагають від управління банківською діяльністю відповідних змін. На наш погляд, управління банківською діяльністю – це механізм, який спрямований на постійний нагляд та контроль за діяльністю банківських установ, що забезпечує захищеність від ризиків, зовнішніх і внутрішніх загроз, а також підвищення ефективності депозитної, кредитної, інвестиційної та іншої діяльності.

Макроекономічне управління банківською діяльністю – це регулювання діяльності банків шляхом створення відповідної законодавчої та нормативно-правової бази, реалізація жорсткого контролю над діяльністю банків, що здійснюється на державному рівні. Мікроекономічне управління банківською діяльністю спрямоване на підвищення ефективності банківської діяльності та спрямоване на запобігання банківським ризикам і здійснюється безпосередньо самою банківською установою. На думку О. Кириченка, процес управління складається з чотирьох взаємозв'язаних функцій: планування, організація, мотивація, контроль. Стратегічне планування – "функція передбачення майбутніх тенденцій, встановлення цілей і визначення стратегії та політики досягнення цих цілей" [1, с. 233].

Планування – одна з найважливіших функцій менеджменту. Воно дає початок управлінському процесу, встановлює ціль, перспективу, необхідні пропорції [2, с. 113]. Зарубіжна банківська індустрія познайомилась з плануванням зовсім недавно. Планування в американські банки прийшло в 60-ті роки ХХ ст. Починалось воно із зіставлення сумнівних цифр і за участі слабких систем. Але відтоді банки розробили "необхідні системи підтримки, одним з інструментів якої є прогнозна модель (прогнозування)" [1, с. 233].

Вважаємо, що до загальних функцій банківського менеджменту необхідно зарахувати: прогнозування, планування, організацію, регулювання, координацію, стимулювання, облік, аналізування, контролювання. Система управління банківською діяльністю (СУБД) – це сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів, які беруть участь в управлінні банківською діяльністю, утворюючи його систему. До основних елементів СУБД відносимо: об'єкти управління, суб'єкти управління, механізми управління, організація управління.

До об'єктів належать депозитні ресурси, кредитні ресурси, цінні папери, інвестиційні проекти, банківські ризики тощо. До суб'єктів відносимо органи державної влади (центральні і регіональні), збори акціонерів, управлінський персонал банку. На нашу думку, механізм управління банківською діяльністю – це сукупність форм, методів та інструментів, які використовує у своїй діяльності банк для досягнення поставлених банківських цілей.

Механізм управління є складовою і найбільш активною частиною системи управління, який взаємодіє з чинниками внутрішнього і зовнішнього середовища банку, регулює та узгоджує їх вплив [5, с. 70]. Внутрішнє середовище – це чинники, які діють усередині банку і зумовлюють успішну банківську діяльність (депозитну, кредитну, інвестиційну тощо). До таких чинників належать, на нашу думку, ресурси (людські, фінансові, матеріально-технічні, інформаційні), цілі управління, структура управління, культура, організаційно-правова форма банку та ін. Зовнішнє середовище – це чинники, які формуються за межами банківської установи і впливають на її банківську діяльність. До них належать: економічні, політичні, науково-технічні, демографічні, конкуренти, клієнти та ін.

Система управління через механізм управління банківською діяльністю реагує на вплив навколишнього середовища, адаптується до змін і розвивається. Разом з тим, чим менше коливань у навколишньому середовищі, тим

стійкіше працює система. Організація управління банківською діяльністю – це упорядкування у просторі і часі дій окремих елементів системи управління з метою досягнення найбільшого банківського ефекту.

На нашу думку, доцільно здійснювати поділ управління банківськими установами на п'ять обов'язкових функцій, а саме: макроекономічне прогнозування (прогнозування з урахуванням стану макроекономічних чинників), стратегічне планування, організація, мотивація, контроль, оскільки будь-яке планування базується на прогнозуванні. І не можна цілком згодитися з тим, що прогнозування є тільки інструментом планування. Вважаємо, що макроекономічне прогнозування є самостійною функцією управління банківською діяльністю, оскільки макроекономічне прогнозування, як попередня стадія стратегічного планування банку, покликане відповісти на такі головні запитання: чого з найбільшою ймовірністю необхідно очікувати у майбутньому? Як треба змінити внутрішні та зовнішні умови, щоб досягнути поставлених банківських цілей? Макроекономічне прогнозування є важливою ланкою, що пов'язує мінливе економічне середовище, в якому знаходиться банк, і стратегічне планування його діяльності на перспективу.

Важливою складовою частиною процесу управління банківською діяльністю в Україні є вдосконалення її прогнозування. Фінансово-економічна криза вплинула на характер та динаміку макроекономічних показників, які позначились на прогнозуванні банківської діяльності. У зв'язку із стрімкими змінами у банківській сфері України, загострилася потреба пошуку ефективних методів аналізу та прогнозування фінансового стану банку.

Макроекономічне прогнозування банківської діяльності є чи не найголовнішою функцією, яка допомагає ухвалювати ефективні управлінські рішення. Її головне завдання – забезпечити прогнозною інформацією банківські установи для ефективного функціонування діяльності банків, а також для попередження неефективних управлінських рішень.

Практика українських банків підтверджує, що "на вітчизняному ринку, де ситуація змінюється швидко та непередбачувано, досить складно планувати та прогнозувати діяльність банку на значні проміжки часу" [3, с. 27]. Тому процес планування у вітчизняних банках обмежується, як правило, одним роком та бізнес-планом на один рік, а макроекономічне прогнозування – трьома роками.

Кризова ситуація у банківській системі змусила керівні органи банківських установ усвідомити необхідність розроблення процесу прогнозування і планування (з урахуванням змін макроекономічних показників). Сьогодні в економічній науці та практичній роботі триває переосмислення місця й ролі макроекономічного прогнозування в системі управління банківськими установами.

На нашу думку, макроекономічне прогнозування банків мусить мати системний і стратегічний характер. Основними елементами системи макроекономічного прогнозування мають бути: інформаційна система, що функціонує у банку та забезпечує необхідною інформацією процес прогнозування; методологічний апарат, який використовується для розроблення прогнозу на певний період; планово-аналітична служба, яка здійснює аналітичну обробку даних і визначає прогнозні (стратегічні) показники на певний період і на основі них визначає планові (цільові) показники на цей період.

Виділимо чинники, які впливають на прогнозування розвитку банківської діяльності (рис.), зокрема: економічні, правові, соціальні, політичні, науково-технічні. Постійні зміни та нестабільність цих чинників ускладнюють процес прогнозування розвитку банківської діяльності. Тому найдоцільніше прогнозувати на короткостроковий період. Банківська діяльність має стратегічне значення для економіки будь-якої країни. Це визначається її цілями та функціями. Будь-які збої прямо чи опосередковано впливають на діяльність суб'єктів господарювання, зачіпають інтереси суспільства, можуть призвести до дестабілізації економічної, політичної, соціальної та інших сфер суспільного життя, що продемонструвала нещодавня глобальна фінансова криза.

Підвищення ефективності управління банківською діяльністю неможливе без постійного оновлення банківського законодавства. Назріла гостра необхідність розроблення та прийняття законів "Про кредитування", "Про банківський нагляд", "Про валютне регулювання та валютний контроль". Аналіз законодавчого регулювання кредитних операцій Цивільним кодексом свідчить, що цей кодекс не забезпечує надійного захисту прав кредитора.

Рис. Чинники, які впливають на прогнозування розвитку банківської діяльності

Найважливішими завданнями, що постають сьогодні перед вітчизняним банківським сектором, є ті, які пов'язані з дослідженням процесів розвитку банківської діяльності, що зумовлено необхідністю здійснення її реконструкції та модернізації з метою підвищення ефективності функціонування банківської діяльності та оздоровлення економіки країни загалом. Проблема значення макроекономічного прогнозування та його моделей є відкритою, як це стало зрозуміло після останніх подій – жодна з рейтингових агенцій (Moody's, Fitch Ratings та інші) не змогла зробити адекватний прогноз масштабів криз на міжнародних фінансових ринках.

Відповідно загальним процесам розвитку світової економіки та економічної науки отримує свого розвитку й концепція системного прогнозування. Її базис формує системний підхід до процесу моделювання складних економічних і фінансових систем, економічна теорія, теорія систем, теорія випадкових процесів. Вдосконалюють методологію системного прогнозування програмні і прогнозні розробки провідних вітчизняних і зарубіжних вчених.

Чинна в Україні система планування і прогнозування має істотні недоліки. Вона, по-перше, ґрунтується на недостатньо якісних статистичних даних, що знижує достовірність прогнозів та планів; по-друге, на початкових стадіях процесу прогнозування відсутні законодавчо закріплені цілі, пріоритети та напрями соціально-економічної політики; по-третє, не охоплені основні елементи економічної структури, які належать до реального сектору економіки; по-четверте, не забезпечена узгодженість макроекономічного, регіонального і галузевого аспектів прогнозування [6].

Висновки. Проведене дослідження довело, що макроекономічне прогнозування займає вагоме місце в системі управління банківською діяльністю. Розглянуті вище механізм і організацію управління банківською діяльністю, а також макроекономічні функції управління становлять своєрідний науково-теоретичний інструментарій для подальшого дослідження особливостей, проблем і перспективних напрямів розвитку банківської діяльності. Визначено, що макроекономічне прогнозування сприяє забезпеченню ефективного планування банківської діяльності, а також перспектив її розвитку; передбаченню майбутніх позитивних і негативних явищ в банківстві та економіці загалом; запобіганню банківських ризиків і загроз (зовнішніх та внутрішніх).

Сучасні умови значною мірою зумовлюють необхідність удосконалення управління банківською діяльністю шляхом здійснення макроекономічного прогнозування. Це і визначає перспективи подальших наукових досліджень.

Література

1. Банківський менеджмент : підручник / за ред. О.А. Кириченка, В.І. Міщенко. – К. : Вид-во "Знання", 2005. – 831 с.
2. Коробов Ю.И. Банковской портфель-2 (Книга банковского финансиста. Книга банковского юриста) : учеб. пособ. / Ю.И. Коробов, Ю.Б. Рубин, В.И. Солдаткин. – М. : Изд-во "Соминток", 1994. – 752 с.
3. Любунь О. Планування та бюджетування як універсальні інструменти управління банківською установою / О. Любунь // Банківська справа : наук.-практ. журнал. – 2007. – № 5. – С. 27-30.
4. Погореленко Н.П. Фінансове планування та прогнозування як ключові елементи управління банківською установою / Н.П. Погореленко, О.М. Сидоренко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України : зб. наук. праць. – 2009. – № 2 (5). – С. 85-89.
5. Реверчук С.К. Управління і регулювання банківською інвестиційною діяльністю : монографія / С.К. Реверчук, Л.Г. Кльоба, М.Б. Паласевич; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – Львів : Вид-во "Тріада плюс", 2007. – 352 с.
6. Савченко В.Ф. Планування і прогнозування: еволюційні зміни та ситуація в Україні / В.Ф. Савченко. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.chasopis.geci.cn.ua/nomer/2011/2/economics/11svfsvu.pdf>.

Иршак О.С. Место макроэкономического прогнозирования в системе управления банковской деятельностью

Предложено определение понятия "система управления банковской деятельностью" и "механизм управления банковской деятельностью". Приведены основные элементы системы управления банковской деятельностью, исследовано современное состояние функционирования макроэкономического прогнозирования, определены место и роль макроэкономического прогнозирования в системе управления банковской деятельностью. Доказано, что макроэкономическое прогнозирование банков должно иметь системный и стратегический характер, а также выступает главным инструментом, который помогает принимать эффективные управленческие решения. Выделены факторы, которые влияют на прогнозирование развития банковской деятельности.

Ключевые слова: прогноз, макроэкономическое прогнозирование, банковская деятельность, система банковской управления деятельностью, функции управления банковской деятельностью, планирование, стимулирование, организация, контроль.

Irshak O.S. The Objective of the Macroeconomic Forecasting in the Banking Activity Management System

The definition of the notions "management system of banking activity" and "management mechanism of banking activity" are suggested in the paper. The principal elements of the management system of the banking activity are provided. The current macroeconomic forecasting operations are researched and its objective and the purpose in the management system of banking activity are detected. It is proved that the macroeconomic forecasting of banks is supposed to be systematic and strategic. The macroeconomic forecasting of banks is considered to be the significant instrument for effective management decision-making. The factors that influence the banking activity development forecasting are determined.

Keywords: forecast, macroeconomic forecasting, banking activity, management system of banking activity, banking activity management functions, planning, stimulation, organization, control.

УДК 669.013:65.016(477.64)

Аспірт. Т.В. Бунт¹ – Запорізький НТУ

ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

Оцінено розвиток металургійного комплексу Запорізького регіону з використанням виробничої функції Кобба-Дугласа та проаналізовано основні показники їхньої господарської діяльності. З'ясовано відсутність розвитку металургійного комплексу Запорізького регіону, оскільки значення зважених середньгеометричних значень темпів зростання ресурсів менші за одиницю, а більшість показників господарської діяльності відзначаються значною нестабільністю, незважаючи на високе позитивне значення показника фінансової продуктивності праці. Встановлено, що розвиток підприємств металургійного комплексу залежить від ефективного використання ресурсів підприємств та впровадження нових технологій на підприємствах.

Ключові слова: металургійний комплекс, розвиток, оцінювання, середньгеометричні значення, ефективність.

Металургійний комплекс відіграє значну роль для економіки більшості країн, зокрема України. Це зумовлено тим, що підприємства машинобудування та металообробної промисловості залежать від виробництва металургійного комплексу. До того ж метал є важливою статтею експорту і основним джерелом будівельних матеріалів. Начасі металургійний комплекс України об'єднує понад 400 підприємств. Підприємства чорної металургії є найбільшою групою під-

приємств у металургійному комплексі. Це близько 350 українських підприємств, а саме: гірничо-збагачувальні комбінати, заводи із виробництва чорних металів, коксохімічні та трубні заводи. У промисловості України частка чорної металургії становить: виробництво товарної продукції – 24, основні фонди – 13, кількість працівників – 6,5, споживання енергії – 15,6 та витрати палива – 14,2 % [1].

Але на сьогодні інноваційні перетворення в чорній металургії регіону обмежуються тільки реконструкцією і модернізацією наявних виробничих потужностей і тільки на окремих підприємствах вводяться нові технології. Стратегічно важливими для розвитку чорної металургії регіону є питання впровадження інноваційних технологій щодо зниження енергоспоживання та витрати газу в умовах зростання цін на енергоресурси.

Питання оцінювання розвитку металургійного комплексу регіону вивчали не тільки видатні вчені-економісти, а й багато керівників-практиків і навіть політиків. Так, формування фінансових результатів металургійних підприємств досліджували Л.М. Матросова та Я.В. Коротіна [2], ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств вивчали Н.В. Куреда та О.О. Головань [3]. Питанням оцінювання розвитку промислового регіону приділяли увагу вчені О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк [4], а також Т.В. Бунт вивчала вплив металургійного комплексу на розвиток промислового регіону [5]. Незважаючи на численні дослідження науковців з оцінювання розвитку металургійного комплексу, залишаються невисвітленими питання щодо оцінювання розвитку досліджуваного комплексу саме Запорізького регіону.

Мета роботи – оцінити стан розвитку металургійного комплексу Запорізького регіону з метою визначення напрямків подальшого розвитку його підприємств.

Металургійний комплекс Запорізького регіону, який за обсягами виробництва посідає третю сходинку в Україні, відіграє провідну роль в економіці області. Комплекс чорної металургії Запорізького регіону сформувався у складі аглодомного, сталеплавильного, прокатного, метизного, коксохімічного виробництва та виробництв вогнетривів. Провідними підприємствами галузі є ПАТ МК "Запоріжсталь", який за виробництвом продукції посідає четверту сходинку серед металургійних підприємств із повним циклом виробництва, завод спеціальних сталей ПАТ "Дніпроспецсталь", феросплавний завод ПАТ "Запорізький ЗФ", коксохімічний завод ПАТ "Запоріжжкокс", завод з виробництва вогнетривів ПАТ "Запоріжвогнетрив" та підприємство з виробництва алюмінію ПАТ "Запорізький алюмінієвий комбінат".

Результати аналізу розвитку металургії у світі свідчать, що на сьогодні є два прогресивних способи виробництва сталі: конвертерний і електросталеплавильний. При цьому інтенсивніше є виробництво електросталі. Але на підприємствах чорної металургії Запорізького регіону залишилося виробництво сталі мартенівським способом. Перехід від мартенівського способу виробництва сталі до киснево-конвертерного дає змогу економити значну кількість енергоресурсів і істотно знизити навантаження на навколишнє середовище. Енерговитрати на 1 т мартенівської сталі у 6 разів вищі, ніж конвертерної (табл. 1).

¹ Наук. керівник: проф. П.В. Гудзь, д-р екон. наук